

Julespillene

Krybbespil 0. klasse

Paradissspil, Kristi fødsels – og hyrdespil, samt Hellig Tre Konger-spil.

I børnehaven og børnehaveklassen er det børnene, som får lov til at vise julespil for forældre og bedsteforældre.

På skolen er det lærerne, der spiller paradis – og Kristi fødsels spil og hyrdespillet for eleverne – årets julegave. Dette foregår enten den 2.-sidste eller sidste skoledag.

De samme spil bliver vist hvert år på Rudolf Steiner skoler og institutioner . Det er en tradition, og som enhver anden tradition bliver også disse spil ofte genstand for tanker omkring traditionens berettigelse. Er det ren og skær automatik at spillene gentages hvert år, eller besidder de en sådan vigtighed, at gentagelsen må finde sted ? Vi kan ikke betragte spillene som nyskabende kunst. Ej heller er det skuespil i traditionel forstand. Snarere er det et dramatisk ritual som gennemføres; rituelt fordi det netop følger en fast form som gentages igen og igen. Hvad der ligger bagved disse spil som en dybere motivation skal forsøges belyst i det følgende. Dette lægger op til nogle overvejelser omkring spillenes aktualitet, som enhver så kan tænke videre over.

”Kavalkaden” består af 4 spil: Paradisspillet og Kristi fødselsspillet – som er forbundet med hyrdespillet – ser vi inden jul. Hellig tre kongespillet omkring 6. januar. Her på skolen er Hellig tre kongespillet først blevet vist de seneste år – spillet af forældre på eget initiativ.

Spillene har deres oprindelse i den sene middelalder. Formodentlig i østrigsk/ungarnske og sydtysk område, hvor de – i modsætning til kirkens julespil blev spillet af almindelige folk fra landsbyerne, altså var folketradition. Som så meget andet i det 19. årh. gik også spillene i glemme men blev i 1862 samlet og udgivet af den østrigske filolog Karl Julius Schröer. Han fandt dem som levende tradition i Oberufer ved Pressburg i Ungarn, som var en af de tyske ”sprogøer” der havde bevaret bl.a. denne gamle skik. K.J. Schröer har været en af Rudolf Steiners lærere og ad den vej er spillene blevet optaget i R. Steiner skolernes kulturarv.

Læremesteren/instruktøren samlede hvert år efter Mikkelsdag 29. sept., landsbyens ungdom og valgte sine skuespillere. Han valgte – sikkert som pædagogisk træk – gerne nogle af de mest uregerlige unge. Den der blev udpeget, kunne ikke godt sige nej og alle vidste, at deltagelsen krævede både anstrengelse og ofre. Flere strenge forpligtelser var knyttet til øve- og spilletiden: ingen af deltagerne måtte gå på værtshus, synge uanstændige sange, slås eller drikke, eller aflægge besøg hos kæresten. I øt og alt måtte de rette sig efter mesterens forskrifter. Arbejdet knyttede givet vis menneskene sammen og det siges, at virkningen kunne spores hele det efterfølgende år.

Man kan forestille sig, at dette intensive arbejde har haft en lutrende virkning på skuespillerne.

I dag findes der mange mennesker der meditativt og/eller kunstnerisk arbejder på at åbne sig for den åndelige gave, som julen også er. Dette arbejde strækker sig gennem adventstiden og frem til juletidens sidste dag, Hellig Tre Konge dagen.

[Adventsspiralen](#) kan godt betragtes som forberedelse til dette arbejde. Her går man i andagt spiralens/labyrintens vej ind til ”det største lys” og får del i dette ved at få tændt sit individuelle lys. Dette stiller man nu side om side med alle de andres.

Denne ceremoni er nært beslægtet med hyrdernes besøg i stalden, hvor Jesusbarnet giver sit lys/sin velsignelse til dem hver især. Bagefter går de ud og spørger hinanden, hvordan de mon kan delagtiggøre andre i denne store oplevelse.

Både adventsspiralen og Julespillene er stærke billeder der kan give næring til sjælen. Den stemning af andagt, der præger adventsspiralen og til dels julespillene kan virke overvældende på mennesker i vores kultur og det kan være svært at hengive sig til billeder og stemninger.

Allersværest er det nok for de unge i puberteten, hos hvem det sjælelige kan være nærmest ”hudløst” modtageligt. Man kan forestille sig, at billederne hos dem især sætter sig dybe spor.

I gentagelsen af spillene optræder da denne særlige værdi, som gælder såvel tilskuere som skuespillere: Lidt ligesom vi kan få en voksende indsigt i naturens processer ved at se ”det ske” hvert eneste år, så er der mulighed for – hvert år på ny – at finde en særlig eller ny oplevelse i spillene. Hvert år er vi hver især kommet lidt videre på vores vej, med mulighed for at se tingene i et nyt perspektiv, eller komme til klarhed over dybden / symbolikken i et af billedernes udsagn. Eksempelvis er menneskevejen jo fuld af faldgruber og ikke sjældent ”går et lys op for os” ved, at vi ”gør det gale” – . Det medfører forvandling og at vi ser tingene i et nyt lys – hvilket både i ord og scenebelysning kommer til udtryk i paradisspillet. Og vor Herre pointerer at det netop er det, der gør os rige. At vi kender både godt og ondt, oplever forskellen og forsøger at gå den vej, som vores valg nødvendigvis fører os, er vigtige ingredienser i livet.

Hyrdespillet og Hellig Tre Kongespillet spillet viser os to forskellige veje der kan føre os til det essentielle anliggende i advents- og juletiden: At gøre sjælen rede til modtagelsen af åndsbarne.

Den ene ”hyrdevejen”

Den anden ”kongevejen”

Hyrderne hører budskabet fra ærkeenglen Gabriel

Man kan sige: Som hyrde skal man kunne høre/lytte. Englen står nok ikke på gadehjørnet og hvisker til os (det kan dog hende!) men taler til vores indre.

Hyrdens vej er vejen indad.

Udover at leve et rimeligt hårdt liv som sikkert også har gjort dem noget barske, har hyrderne også være betragtet som et folkefærd med hjertevarme. Således at hyrdevejen også kan kaldes:

”Hjertets vej til Kristus”

Kongerne ser – og følge-stjernen

Man kan sige: Som konge skal man kunne se/skue stjernen, de kosmiske tegn og være klar i tanken.

Kongevejen kan også kaldes:

”Tankens vej til Kristus”

Også i vores tid er der, såvel ”hyrder” som ”konger”. Men der findes også dem, der både er hyrde og konge i én og samme person. At vække kongen og hyrden i hver af os er jo et værdigt formål, som ikke ”går af mode”. Ser vi os omkring er vores verden fuld af polariseringer som trænger til at nærme sig hinanden. Naturvidenskab og åndsvidenskab/spiritualitet er eksempler på dette. Hver har sin kvaliteter, men det er som forenede, de virkelig kan berige verden.

Som i den store verden således også i ”den lille verden” indeni hvert enkelt menneske: Når det lykkes os at få vores egne indre modsætninger til at mødes, kan nye helheder blive til i os og danne grobund for nye muligheder i livet.

Der er jo mange vinkler man kan arbejde ud fra i en opdragelsesmæssig bestræbelse på at skabe ”hele mennesker”. Mennesker de kan gå ud i livet med ”livsbagage” der rækker til i livets mange forhold.

Skolearbejdet har forskellige vinkler: Den sociale læring, den faglige, den fysiske, den kreative og endelig den kulturelle/spirituelle som vi bl.a. arbejder med igennem årstidsfesterne – og julespillene.

Måske der i fremtiden viser sig nye billeder, hvormed vi kan anskueliggøre væsentlige - og opbyggende – udsagn om denne menneskevej i livet, som er så uendelig svær at begribe men så vigtig at prøve at forstå. Måske har vi brug for i lang tid endnu at fordybe os i de gamle billeders mytiske sprog.

Tina Lauritsen & Sibylla Hofstetter